

Βρυξέλλες, 1 Ιουλίου 2019
(OR. en)

10688/19

SOC 521
EMPL 402
ECOFIN 674
EDUC 332

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Επιτροπή Απασχόλησης και Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας
Αποδέκτης:	Επιτροπή των Μονίμων Αντιπροσώπων / Συμβούλιο
Θέμα:	Αξιολόγηση των ειδικών συστάσεων ανά χώρα (ΣΑΧ) του 2019 και της υλοποίησης των ΣΑΧ του 2018 = Έγκριση των γνωμοδοτήσεων της Επιτροπής Απασχόλησης (EMCO) και της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας (ΕΚΠ)

Επισυνάπτονται για τις αντιπροσωπίες οι ως άνω γνωμοδοτήσεις ενόψει του Συμβουλίου «Απασχόληση, Κοινωνική Πολιτική, Υγεία και Καταναλωτές» (EPSCO) της 8ης Ιουλίου 2019.

Οριζόντια γνωμοδότηση του 2019 για το Εξάμηνο

Σύμφωνα με την εντολή που έλαβαν από το Συμβούλιο, η Επιτροπή Απασχόλησης (EMCO) και η Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας (ΕΚΠ) εξέτασαν την εφαρμογή των πτυχών που αφορούν την αγορά εργασίας και των κοινωνικών πτυχών στο πλαίσιο των ειδικών συστάσεων ανά χώρα για το 2018. Η EMCO και η ΕΚΠ υπέβαλαν στο Συμβούλιο τον Ιούνιο του 2019 οριζόντιο σημείωμα με προβληματισμούς σχετικά με τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις ΣΑΧ του 2019. Συμπεριέλαβαν επίσης ορισμένα βασικά μηνύματα που προκύπτουν από το έργο πολυμερούς εποπτείας των επιτροπών όσον αφορά τις μεταρρυθμίσεις των κρατών μελών στους τομείς της απασχόλησης και της κοινωνικής πολιτικής¹ και αξιολόγηση της προόδου προς την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Το παρόν σημείωμα συμπληρώνει την προηγούμενη συνεισφορά με προβληματισμούς σχετικά με τις πτυχές διακυβέρνησης του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (τμήμα 1), τις απόψεις των κοινωνικών εταίρων και των κοινωνικών ΜΚΟ (τμήμα 2) και τα θεματικά μηνύματα που προκύπτουν από τις επισκοπήσεις πολυμερούς εποπτείας (τμήμα 3) και για τις δύο επιτροπές.¹

Τμήμα 1: Η διαδικασία των ΣΑΧ στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου

Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο αποτελεί πολύτιμο εργαλείο για τον συντονισμό, την προώθηση και την παρακολούθηση των μεταρρυθμιστικών προσπαθειών των κρατών μελών. Αξιολογεί και στηρίζει τις μεταρρυθμίσεις των κρατών μελών, καθώς και τη σύνθεση και την ποιότητα του ευρύτερου μείγματος πολιτικών τους. Η δέσμη ΣΑΧ του 2019, η οποία παρουσιάστηκε από την Επιτροπή στις 5 Ιουνίου, βασίζεται επιτυχώς στα προηγούμενα έτη και αναγνωρίζεται από τις επιτροπές ως καλά ισορροπημένη και με ισχυρή κοινωνική διάσταση. Αν και αυτό ικανοποίησε τις επιτροπές, ορισμένα κράτη μέλη ζήτησαν να υπάρξει προβληματισμός σχετικά με την εμβέλεια του Εξαμήνου από την άποψη των καλυπτόμενων τομέων πολιτικής, υπογραμμίζοντας την εκτίμησή τους ότι τα τελευταία χρόνια η εστίαση έχει διευρυνθεί σημαντικά. Ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων κατέχει εξέχουσα θέση και οι αρχές του αντικατοπτρίζονται σαφώς στη δέσμη, κάτι το οποίο έγινε επίσης δεκτό με ικανοποίηση. Ορισμένα κράτη μέλη ζήτησαν μεγαλύτερη ενσωμάτωση των αρχών του πυλώνα στις ΣΑΧ ενώ η συνεχής αξιολόγηση για το σύνολο των αρχών του πυλώνα κρίθηκε πολύτιμη ως κατεύθυνση για τις μελλοντικές εργασίες.

---

¹ Τα συμπεράσματα ανά χώρα θα υποβληθούν ως παράρτημα.

Κατά το τρέχον έτος σημειώθηκε αύξηση του συνολικού αριθμού των ΣΑΧ, σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, κάτι που αντικατοπτρίζει κυρίως την προσθήκη ΣΑΧ με αντικείμενο τις επενδύσεις και την ένταξη της Ελλάδας στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο μετά την επιτυχή έξοδο από το πρόγραμμα χρηματοδοτικής συνδρομής. Η κοινωνική διάσταση, η διάσταση της απασχόλησης και η διάσταση της εκπαίδευσης ενισχύθηκαν περαιτέρω, κάτι που αποτιμάται επίσης θετικά. Οι επιτροπές επαναλαμβάνουν ότι, με δεδομένα όπως η δημογραφική γήρανση, η ψηφιοποίηση και η κλιματική αλλαγή, η διαδικασία του Εξαμήνου θα πρέπει να διατηρήσει μια ολιστική προσέγγιση, ενσωματώνοντας πολιτικές και μεταρρυθμίσεις σε όλους τους σχετικούς τομείς, μεταξύ των οποίων της οικονομίας, της απασχόλησης, της εκπαίδευσης και κατάρτισης και της κοινωνικής ένταξης. Σε αυτό το πλαίσιο, οι κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση που εγκρίθηκαν πρόσφατα παρέχουν πολιτικό και νομικό υπόβαθρο.

Η φετινή δέσμη χαρακτηρίζεται επίσης από μεγαλύτερη ευθυγράμμιση μεταξύ των επενδύσεων και των μεταρρυθμίσεων και, ως εκ τούτου, ισχυρότερη εστίαση στις επενδύσεις στο πλαίσιο των ΣΑΧ. Οι επιτροπές λαμβάνουν υπό σημείωση ότι κάθε κράτος μέλος έχει λάβει ΣΑΧ σχετική με τις επενδύσεις και ότι οι λοιπές ΣΑΧ μπορούν επίσης να περιλαμβάνουν διαστάσεις που άπτονται των επενδύσεων, ιδίως στους τομείς της απασχόλησης, της κοινωνικής πολιτικής και της εκπαίδευσης. Οι επιτροπές επισημαίνουν ότι η ενσωμάτωση της επενδυτικής διάστασης καθιστά δυνατή την καλύτερη ευθυγράμμιση μεταξύ των μεταρρυθμιστικών προσπαθειών και των επενδυτικών αποφάσεων, ενισχύοντας έτσι περαιτέρω το Εξάμηνο. Ορισμένα κράτη μέλη ζητούν περαιτέρω προβληματισμό σχετικά με τη σχέση μεταξύ των επενδυτικών αναγκών και των διαρθρωτικών ταμείων της ΕΕ. Ορισμένα τόνισαν επίσης την ανάγκη για επαρκή ευελιξία στους δημοσιονομικούς κανόνες και στους τομείς πολιτικής που είναι επιλέξιμοι για χρηματοδότηση των επενδύσεων από τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ.

Οι επιτροπές τονίζουν ότι ο τρόπος με τον οποίο εργάζονται τόσο η EMCO όσο και η ΕΚΠ στο πλαίσιο του Εξαμήνου έχει βελτιωθεί με την πάροδο των ετών και επισημαίνουν τις ακόλουθες πτυχές όσον αφορά την ίδια τη διαδικασία και την κατάρτιση των ΣΑΧ.

Όσον αφορά τη **διαδικασία**, οι επιτροπές επισημαίνουν ότι η καθυστερημένη υποβολή των ΣΑΧ για το 2019 αποτέλεσε πηγή ανησυχίας, ιδίως καθώς αυτό σήμαινε ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δεν θα ήταν σε θέση να παράσχει πολιτική έγκριση μετά από επαρκή αξιολόγηση της δέσμης στους κόλπους των επιτροπών του Συμβουλίου.

Η στενή συνεργασία μεταξύ των επιτροπών EPSCO και ECOFIN εξασφάλισε μολαταύτα την ομαλή διεξαγωγή της διαδικασίας, παρά την καθυστερημένη υποβολή των ΣΑΧ. Οι επιτροπές συνέχισαν να διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στην προετοιμασία της έγκρισης των ΣΑΧ από τις δύο αρμόδιες συνθέσεις του Συμβουλίου, ήτοι από το Συμβούλιο EPSCO και το Συμβούλιο ECOFIN. Η κοινή συνεδρίαση της ΕΟΠ, της Επιτροπής Απασχόλησης και της ΕΚΠ εξακολουθεί να συνιστά αποτελεσματική προσέγγιση για διεξαγωγή συζήτησης επί ορισμένων ΣΑΧ οριζόντιας φύσης. Η παροχή επαρκούς χρόνου για συζήτηση προωθεί την ανάληψη ευθύνης, δίνει τη δυνατότητα για βαθύτερη και ουσιαστική πολυμερή κατανόηση και, μακροπρόθεσμα, συμβάλλει στην καλύτερη εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων.

Αναγνωρίστηκε η υψηλή ποιότητα των εγγράφων της Επιτροπής καθ' όλη τη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Οι διμερείς διαβουλεύσεις της Επιτροπής με τα κράτη μέλη για τα σχέδια των εκθέσεων είναι ευπρόσδεκτες ως μέσο για βαθύτερη κατανόηση της εκάστοτε αξιολόγησης, των συναφών προκλήσεων και των προσπαθειών χάραξης πολιτικής των κρατών μελών και της Επιτροπής από κοινού. Οι εν λόγω διαβουλεύσεις μπορούν επίσης δυνητικά να συμβάλουν στην τόνωση της εθνικής ανάληψης ευθύνης ως προς τις ΣΑΧ, πράγμα που είναι σημαντικό για την επιτυχία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Μολονότι αυτό επισημαίνεται ως θετικό στοιχείο της διαδικασίας, οι επιτροπές επαναλαμβάνουν ότι είναι επιθυμητή μια ακόμη πιο ισχυρή και πιο έγκαιρη συμμετοχή, καθώς αυτό είναι καθοριστικό για την ενίσχυση της ανάληψης ευθύνης και, άρα, για την επιτυχία των μεταρρυθμίσεων.

Οι επιτροπές επαναλαμβάνουν επίσης ότι πρέπει να βρεθεί πιο αποτελεσματικός τρόπος να λαμβάνονται υπόψη οι πραγματολογικές παρατηρήσεις των κρατών μελών πριν από τις κύριες συνεδριάσεις των επιτροπών. Αυτό, παράλληλα με την σαφή ιεράρχηση των παρατηρήσεων τους από τα ίδια τα κράτη μέλη και την εστίαση των εν λόγω παρατηρήσεων στις ΣΑΧ, θα καταστήσει δυνατή την επικέντρωση των συζητήσεων σε θέματα ουσίας.

Οι επιτροπές εκφράζουν επίσης την ικανοποίησή τους για την αύξηση των παρατηρήσεων των κρατών μελών σχετικά με τις ΣΑΧ και τις αιτιολογικές σκέψεις άλλων κρατών μελών, καθώς αυτή η πρακτική αντικατοπτρίζει την πραγματικότητα του κοινού συμφέροντος και των δευτερογενών επιδράσεων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι συζητήσεις αυτές συμβάλλουν στην περαιτέρω ενίσχυση της αμοιβαίας κατανόησης των κοινών προκλήσεων κατά τη χάραξη πολιτικών και στην εμβάθυνση της ανταλλαγής ορθών πρακτικών.

Η διαδικασία διασύνδεσης μεταξύ των εργαλείων παρακολούθησης των επιτροπών και της ουσιαστικής χρήσης τους στις διαπραγματεύσεις σχετικά με τις ΣΑΧ αποδείχθηκε και πάλι αποτελεσματική. Τα πορίσματα του δείκτη επιδόσεων απασχόλησης και του δείκτη επιδόσεων κοινωνικής προστασίας αποδείχθηκαν επίσης πολύτιμη βάση για τις συζητήσεις. Οι επιτροπές σημειώνουν ότι η Επιτροπή έχει αντλήσει σε μεγάλο βαθμό πληροφορίες από την πολυμερή εποπτεία κατά την κατάρτιση των ΣΑΧ και τη βάση τεκμηρίωσης για τις διαπραγματεύσεις των ΣΑΧ. Τα συμπεράσματα της εποπτείας, στα οποία βασίστηκαν οι συζητήσεις για τις ΣΑΧ, συχνά έδωσαν οριστική λύση σε συγκεκριμένο σημείο συζήτησης ή αμφιταλάντευσης. Οι εργασίες εποπτείας, οι οποίες έχουν μεγάλες απαιτήσεις από άποψη πόρων για την Επιτροπή και για τα κράτη μέλη, απέδειξαν για ακόμη μια φορά την αξία τους σε αυτό το στάδιο του κύκλου. Ταυτόχρονα, για το μέλλον, επισημάνθηκε η ανάγκη να εξεταστούν τρόποι για περαιτέρω αύξηση της αποδοτικότητας των προπαρασκευαστικών εργασιών.

Αναγνωρίστηκε ευρέως ότι η ουσιαστική συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, των εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών και άλλων ενδιαφερόμενων μερών εξακολουθεί να έχει καθοριστική σημασία για την υλοποίηση και την αποτελεσματικότητα των μεταρρυθμίσεων.

Όσον αφορά την **κατάρτιση** των ΣΑΧ, οι επιτροπές επισημαίνουν την υψηλή ποιότητα του κειμένου της Επιτροπής και την αποφυγή περιττών σημασιολογικών παραλλαγών («συνεχίζω», «προβαίνω», «περαιτέρω»). Ομοίως, οι επιτροπές τήρησαν τον γενικό κανόνα της μη αποδοχής προτεινόμενων τροποποιήσεων οι οποίες δεν είναι πραγματολογικής φύσης και δεν λαμβάνουν υπόψη τα συμπεράσματα των επισκοπήσεων στη διάρκεια του Εξαμήνου. Οι επιτροπές τονίζουν ότι οι ΣΑΧ θα πρέπει να παρέχουν πλαίσιο αναφοράς χαρακτηριζόμενο από επαρκή σαφήνεια αλλά είναι της άποψης ότι οι αιτιολογικές σκέψεις δεν θα πρέπει να υποκαθιστούν τις ΣΑΧ. Είναι επίσης επιθυμητό οι αιτιολογικές σκέψεις να περιέχουν ενδελεχέστερη εξέταση, με συνεκτικό τρόπο, της προόδου των κρατών μελών.

Υιοθετώντας μια **μελλοντοστραφή** προοπτική, οι επιτροπές σημειώνουν ότι οι ΣΑΧ θα πρέπει επίσης να αναγνωρίζουν σε μεγαλύτερο βαθμό την πολιτική πραγματικότητα μιας μεταρρυθμιστικής διαδικασίας. Οι μεταρρυθμίσεις απαιτούν χρόνο για να καθοριστούν, να συζητηθούν και να υλοποιηθούν. Συχνά υλοποιούνται στο πλαίσιο πολυετών κύκλων. Ως εκ τούτου, πρέπει να εξεταστούν τρόποι για την καλύτερη ενσωμάτωση μιας μεσοπρόθεσμης προοπτικής στις ΣΑΧ, διατηρώντας ωστόσο τη δυναμική των μεταρρυθμίσεων και τους συνδέσμους με τους εθνικούς πολιτικούς κύκλους.

Τμήμα 2: Απόψεις των κοινωνικών εταίρων και των εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών

Η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και η διαβούλευση με την κοινωνία των πολιτών παραμένουν καθοριστικής σημασίας για την επιτυχή υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων των πολιτικών. Οι δύο επιτροπές πραγματοποίησαν ανταλλαγές απόψεων με την Επιτροπή, τους ευρωπαϊούς κοινωνικούς εταίρους και τις κοινωνικές ΜΚΟ στο πλαίσιο της πολυμερούς εποπτείας εκ μέρους των επιτροπών και της νέας δέσμης ΣΑΧ, ως προοίμιο της συζήτησης σχετικά με τις ίδιες τις ΣΑΧ.

Τόσο οι ευρωπαϊοί κοινωνικοί εταίροι όσο και οι κοινωνικές ΜΚΟ εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για την ενισχυμένη συνεργασία με τις επιτροπές και η αντίδρασή τους παρέμεινε θετική όσον αφορά τη συμμετοχή τους σε επίπεδο ΕΕ, αλλά εξέφρασαν ανησυχίες σχετικά με την έγκαιρη και ουσιαστική συμμετοχή τους σε εθνικό επίπεδο και ζήτησαν ενισχυμένη συνεργασία σε όλα τα στάδια του Εξαμήνου της ΕΕ. Οι κοινωνικοί εταίροι τόνισαν τη σημασία της ευρύτερης συμμετοχής τους, μεταξύ άλλων και σε θέματα πέραν της απασχόλησης. Οι εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών τόνισαν την ανάγκη να αναγνωριστεί καλύτερα ο ρόλος τους στο πλαίσιο του Εξαμήνου και να διαρθρωθεί ο διάλογος των πολιτών.

Οι εκπρόσωποι των **εργοδοτών**² επικροτούν, σε γενικές γραμμές, τη δέσμη ως ισορροπημένη. Οι ΣΑΧ έχουν καταστεί πιο συναφείς προς τις τρέχουσες προκλήσεις της ψηφιοποίησης, της γήρανσης και της απεξάρτησης από τον άνθρακα. Για τη διασφάλιση της οικονομικής και κοινωνικής σύγκλισης, υποστήριξαν ότι πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στη μείωση του κόστους εργασίας και στην αντιμετώπιση του μη μισθολογικού κόστους εργασίας. Οι δεξιότητες — και ιδίως η ανάγκη να εξασφαλιστεί το κατάλληλο επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων στο εργατικό δυναμικό — αναφέρθηκαν ως βασικό μέλημα. Οι ελλείψεις δεξιοτήτων και οι αναντιστοιχίες δεξιοτήτων εξακολουθούν να θεωρούνται κορυφαία προτεραιότητα, ιδίως για τις ΜΜΕ, και οι εκπρόσωποι θα επιθυμούσαν πιο διεξοδικές συζητήσεις σχετικά με το θέμα με την EMCO.

Οι οργανώσεις των εργοδοτών τόνισαν επίσης την ανάγκη τα κράτη μέλη να εκσυγχρονίσουν τα συστήματα κοινωνικών παροχών τους και να βελτιώσουν τη στόχευση και την οικονομική αποδοτικότητα των κοινωνικών επενδύσεων, στο πλαίσιο των ευρύτερων προσπαθειών για την ενίσχυση των δημόσιων οικονομικών. Όσον αφορά τις επενδύσεις, απαιτούνται τόσο ιδιωτικές όσο και δημόσιες επενδύσεις. Με στόχο τη μείωση της φτώχειας, οι δημόσιες επενδύσεις διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην παροχή υπηρεσιών καλής ποιότητας. Τα κράτη μέλη παροτρύνθηκαν επίσης να ανταλλάξουν βέλτιστες πρακτικές και εμπειρίες σχετικά με τον καλύτερο τρόπο μείωσης του μη μισθολογικού κόστους εργασίας μέσω της ανάπτυξης ευνοϊκών προς την απασχόληση τρόπων χρηματοδότησης της κοινωνικής προστασίας.

² BusinessEurope, Ευρωπαϊκή Ένωση Βιοτεχνικών και Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (SMEunited) και Ευρωπαϊκό Κέντρο Εργοδοτών και Επιχειρήσεων που παρέχουν δημόσιες υπηρεσίες (CEEP)

Οι εκπρόσωποι των **συνδικαλιστικών οργανώσεων**³ τόνισαν την άποψή τους ότι η οικονομική ανάπτυξη είναι εύθραυστη και δεν έχει βελτιώσει σημαντικά την κοινωνική διάσταση στην Ευρώπη. Κατά συνέπεια, η βασιζόμενη στα δικαιώματα προσέγγιση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων θα πρέπει να αντικατοπτρίζεται σε μεγαλύτερο βαθμό στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, με στόχο την αντιμετώπιση των προκλήσεων που αφορούν τη φτώχεια, τον κοινωνικό αποκλεισμό, τους χαμηλούς μισθούς και την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία. Οι πρόσφατες βελτιώσεις επιτεύχθηκαν μετά από χρόνια κρίσης, που χαρακτηρίστηκαν από περιορισμένα επίπεδα επενδύσεων, τα οποία δεν έχουν ακόμη ανακτηθεί. Συνεπώς, το Εξάμηνο θα πρέπει να ακολουθήσει ένα νέο πρότυπο για τις επενδύσεις και τον δημοσιονομικό προσανατολισμό. Θα πρέπει να παρασχεθεί κάποια ευελιξία στα κράτη μέλη ώστε να ενεργοποιούν δημόσιες επενδύσεις για τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας. Αναφορικά με τις συστάσεις ανά χώρα που εστιάζονται στην αυστηρότερη χρηματοδότηση, η ΕΣΣΟ ζητά να παρασχεθεί περισσότερη ευελιξία ώστε να μπορέσει να εφαρμοστεί ο πυλώνας. Υπάρχουν δημοσιονομικά περιθώρια που αναμένεται να δώσουν στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να βελτιώσουν την κοινωνική κατάσταση. Αναφέρθηκαν επίσης ανησυχίες για την ελλιπή υλοποίηση των συμπερασμάτων της επισκόπησης του κοινωνικού διαλόγου που πραγματοποίησε η Επιτροπή Απασχόλησης μαζί με κοινωνικούς εταίρους.

Οι εκπρόσωποι της **κοινωνίας των πολιτών**⁴ εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για την αυξημένη κάλυψη ζητημάτων σχετικών με την αγορά εργασίας, την εκπαίδευση και την κοινωνική πολιτική, καθώς επίσης και για την ενσωμάτωση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων στη δέσμη των ΣΑΧ για το 2019. Επιδοκίμασαν επίσης το γεγονός ότι αναγνωρίστηκε ότι οι επενδύσεις και οι μεταρρυθμίσεις πρέπει να προωθούνται παράλληλα. Οι εκπρόσωποι τόνισαν ότι παρόλο που οι συστάσεις καλύπτουν ικανοποιητικά τα ζητήματα απασχόλησης και εκπαίδευσης, πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στα ζητήματα που αφορούν τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό (ιδίως στα παιδιά και τις μειονεκτούσες ομάδες), την έλλειψη στέγης, τις οικονομικά προσιτές και βιώσιμες υπηρεσίες υγειονομικής και μακροχρόνιας περίθαλψης καλής ποιότητας. Επισημάνθηκε ότι το υφιστάμενο ευνοϊκό οικονομικό περιβάλλον συνιστά ευκαιρία για την επίτευξη ανοδικής κοινωνικής σύγκλισης και ότι η εστίαση στις μεταρρυθμίσεις θα πρέπει να παραμείνει ισχυρή. Πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για όσους βρίσκονται ήδη σε κατάσταση φτώχειας και για την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες. Το σύστημα φορολόγησης και παροχών μπορεί να στηρίξει τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας και να μειώσει τις ανισότητες.

³ Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Συνδικαλιστικών Οργανώσεων (ΕΣΣΟ)

⁴ Κοινωνική Πλατφόρμα, Eurodiaconia, Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά της Φτώχειας (τον Απρίλιο) και Eurochild

Τμήμα 3: Οριζόντια μηνύματα που προκύπτουν από την πολυμερή εποπτεία και τις πολυμερείς επισκοπήσεις εφαρμογής

Η πολυμερής εποπτεία (MLS), η οποία συνίσταται στην αξιολόγηση από ομοτίμους στο πλαίσιο επιτροπών της προόδου υλοποίησης των ΣΑΧ, αποτελεί ένα από τα βασικά καθήκοντα της Επιτροπής Απασχόλησης (EMCO) και της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας (SPC), κυρίως στο πλαίσιο της διαδικασίας του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

A. Μηνύματα από την πολυμερή εποπτεία της Επιτροπής Απασχόλησης

Κατά την περίοδο από τον Οκτώβριο του 2018 έως τον Απρίλιο του 2019, η Επιτροπή Απασχόλησης πραγματοποίησε επισκοπήσεις πολυμερούς εποπτείας και μια εξέταση χώρας, κατά τις οποίες εξέτασε συνιστώσες των ΣΑΧ που αφορούν τα εξής ζητήματα πολιτικής: i. μακροχρόνια ανεργία, ii. κοινωνικός διάλογος, iii. κατακερματισμός της αγοράς εργασίας και αδήλωτη εργασία, iv. συμμετοχή στην αγορά εργασίας, v. ενεργητικές πολιτικές της αγοράς εργασίας και δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης (ΔΥΑ), vi. εκπαίδευση, δεξιότητες, ΕΕΚ και εκπαίδευση ενηλίκων, και vii. μισθοί, ανταγωνιστικότητα και φορολόγηση της εργασίας.

Όπως προαναφέρθηκε, οι επισκοπήσεις πολυμερούς εποπτείας της Επιτροπής Απασχόλησης είναι οργανωμένες κατά θέματα. Αυτό επιτρέπει να συναχθούν οριζόντια συμπεράσματα από κάθε σύνολο επισκοπήσεων, τα οποία παρουσιάζονται στο παρόν σημείωμα.

Η επισκόπηση της εφαρμογής της **σύστασης του Συμβουλίου για την ένταξη των μακροχρόνια ανέργων στην αγορά εργασίας** από την Επιτροπή Απασχόλησης πραγματοποιήθηκε σε περίοδο κατά την οποία η κατάσταση στην αγορά εργασίας είχε βελτιωθεί, αν και εξακολουθούν να υπάρχουν ανισότητες στην ΕΕ.⁵ Επίσης, αν και όλα τα κράτη μέλη έλαβαν μέτρα για τη βελτίωση της εφαρμογής της σύστασης, το επίπεδο εφαρμογής ποικίλλει. Η ικανότητα των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης (ΔΥΑ) αποτελεί πρωταρχική πρόκληση και ορισμένα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν επίσης σημαντικές περιφερειακές ανισότητες στην παροχή ΔΥΑ. Σε ορισμένα κράτη μέλη, η διασφάλιση της εγγραφής υψηλού αριθμού μακροχρόνια ανέργων συνδέεται στενά με την εξάρτηση των παροχών από την εγγραφή στις ΔΥΑ. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν θέσει σε εφαρμογή πολιτικές που αποσκοπούν στην πρόληψη των διαγραφών από τα μητρώα, αλλά πολλά πρέπει ακόμα να βελτιώσουν τις προσπάθειες προσέγγισης των οικονομικά μη ενεργών ατόμων και να αναπτύξουν κίνητρα για την εγγραφή τους.

---

⁵ Τα κύρια μηνύματα διαβιβάστηκαν στο Συμβούλιο «Απασχόληση, Κοινωνική Πολιτική, Υγεία και Καταναλωτές» ξεχωριστά, βλ. έγγραφο 14409/18 του Συμβουλίου.

Η επισκόπηση επιβεβαίωσε ότι συμπληρωματικές υπηρεσίες, όπως τα κοινωνικά μέτρα, τα μέτρα για την υγεία, την κατάρτιση και τη στήριξη, είναι σημαντικές για την πορεία προς την απασχόληση. Ο συντονισμός εξακολουθεί να αποτελεί πρωταρχική πρόκληση, παρά το γεγονός ότι έχουν καταβληθεί προσπάθειες για να ενισχυθεί ο συντονισμός μεταξύ των διαφόρων παροχών υπηρεσιών. Οι εθνικές προσεγγίσεις για τη δημιουργία του ενιαίου σημείου επαφής ποικίλλουν από την πλήρη ενοποίηση των υπηρεσιών έως τον ορισμό μιας αρχής που θα έπρεπε να ενεργεί ως ενιαίο σημείο επαφής. Συμφωνίες ένταξης στην εργασία ή αντίστοιχες ρυθμίσεις υπάρχουν στα περισσότερα κράτη μέλη, αλλά χρειάζεται να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες, ιδίως σε ό,τι αφορά την τακτική επανεξέταση των ατομικών αξιολογήσεων. Παρουσιάστηκαν διάφορες δραστηριότητες σε ό,τι αφορά τη δέσμευση των εργοδοτών, όπως η παρουσία ειδικού προσωπικού στις ΔΥΑ και οι μισθολογικές επιδοτήσεις σε συνδυασμό με την κατάρτιση κατά την εργασία. Ωστόσο, σε ορισμένα κράτη μέλη λείπει ακόμη μια πιο στρατηγική προσέγγιση των εταιρικών σχέσεων μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων. Συνολικά, αν και έχουν πραγματοποιηθεί ουσιαστικές βελτιώσεις στην ποιότητα και την πληρότητα των δεδομένων που συγκεντρώνονται με την υποστήριξη των κρατών μελών με βάση το πλαίσιο δεικτών της Επιτροπής Απασχόλησης (EMCO), απαιτούνται επιπλέον προσπάθειες για να βελτιωθούν τα δεδομένα που αφορούν τη βιωσιμότητα των αποτελεσμάτων για τους μακροχρόνια άνεργους.

Στο πλαίσιο της επισκόπησης του **κοινωνικού διαλόγου** εξετάστηκαν διαφορετικές διαστάσεις της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων στις μεταρρυθμίσεις και τις πολιτικές, καθώς και στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο. Στην επισκόπηση συμμετείχαν εθνικοί και ευρωπαϊκοί κοινωνικοί εταίροι. Αν και στη συντριπτική πλειονότητα των κρατών μελών υπάρχει νομικό και θεσμικό πλαίσιο για τον κοινωνικό διάλογο, κατά την επισκόπηση επισημάνθηκε ότι η συμμετοχή των εθνικών κοινωνικών εταίρων στον σχεδιασμό και την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων και πολιτικών στον τομέα της απασχόλησης και στον κοινωνικό τομέα, καθώς και στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, ποικίλλει μεταξύ των κρατών μελών που εξετάστηκαν. Η Επιτροπή Απασχόλησης υπογράμμισε τη σημασία της έγκαιρης και ουσιαστικής συμμετοχής.

Επιπλέον, επισήμανε προκλήσεις σχετικά με την αντιπροσωπευτικότητα των κοινωνικών εταίρων σε ορισμένα κράτη μέλη και υπογράμμισε την ανάγκη παροχής αποτελεσματικής στήριξης προκειμένου να ενισχυθούν οι ικανότητες των κοινωνικών εταίρων.

Από την επισκόπηση των ΣΑΧ για τον **κατακερματισμό της αγοράς εργασίας και την αδήλωτη εργασία** προκύπτει ότι ο κατακερματισμός και η αδήλωτη εργασία διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, και ότι οι στατιστικές από μόνες τους δεν παρέχουν πάντοτε τη συνολική εικόνα της τρέχουσας κατάστασης. Ο κατακερματισμός και η αδήλωτη εργασία μπορεί έχουν δυσμενείς επιπτώσεις στη ζωή των ατόμων με πολλούς τρόπους (συνδέονται, για παράδειγμα, με παράγοντες υγείας και ασφάλειας στην εργασία, και την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία), καθώς και για την ευρύτερη οικονομία. Τα κράτη μέλη έχουν υλοποιήσει μια σειρά μεταρρυθμίσεων σε αυτούς τους τομείς κατά τα τελευταία έτη, με στόχο να προωθήσουν τις προσλήψεις μόνιμου προσωπικού και τις ποιοτικές θέσεις εργασίας, αλλά θα χρειαστεί χρόνος για να γίνουν εμφανή τα πλήρη αποτελέσματα των μεταρρυθμίσεων. Πράγματι, πολλές από τις τρέχουσες μεταρρυθμίσεις αποσκοπούν στην αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων που υφίστανται επί του παρόντος ως αποτέλεσμα της μερικής ελευθέρωσης της αγοράς εργασίας (δυνατότητα ευρύτερης χρήσης προσωρινών συμβάσεων χωρίς μεταβολή των ρυθμίσεων για τις μόνιμες συμβάσεις) πριν από δεκαετίες, για παράδειγμα με τη μείωση του χάσματος μεταξύ των ρυθμίσεων για τις μόνιμες και τις προσωρινές συμβάσεις (συμπεριλαμβανομένης της διάστασης της φορολόγησης και των κοινωνικών εισφορών).

Η Επιτροπή Απασχόλησης σημείωσε ότι είναι δύσκολο να επιτευχθεί συναίνεση σχετικά με τις συγκεκριμένες μεταρρυθμίσεις της αγοράς εργασίας που πρέπει να υλοποιηθούν εντός του υφιστάμενου πολιτικού κλίματος. Η διαπίστωση αυτή φανερώνει τον σημαντικό ρόλο που ενδεχομένως θα χρειαστεί να διαδραματίσουν οι κοινωνικοί εταίροι, και τη σημασία του αποτελεσματικού κοινωνικού διαλόγου. Όπως συμβαίνει και με πολλά άλλα ζητήματα, η κατάρτιση και οι δεξιότητες που παρέχουν στα άτομα τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν πλήρως τις ευκαιρίες στην αγορά εργασίας είναι εξαιρετικά σημαντικές (και θα πρέπει να σημειωθεί ότι μία από τις αρνητικές επιπτώσεις του κατακερματισμού είναι η απροθυμία των εργοδοτών να επενδύσουν σε δεξιότητες). Θα πρέπει να δοθεί προσοχή στην παροχή κατάλληλης καθοδήγησης και συμβουλών σχετικά με τις θέσεις εργασίας που διατίθενται σε όσους αναζητούν εργασία. Με αυτόν τον τρόπο θα μπορούσε να βελτιωθεί η ποιότητα των προσφερόμενων θέσεων εργασίας και να μειωθεί η αναντιστοιχία δεξιοτήτων.

Γενικά, ο συνδυασμός της αποτροπής και της πρόληψης (για παράδειγμα, μέσω δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης και βελτίωσης της εμπιστοσύνης στα θεσμικά όργανα) για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας εξακολουθεί να είναι σημαντικός, και απαιτεί συντονισμένες προσπάθειες και συνεργασία μεταξύ των θεσμικών οργάνων, όπως οι επιθεωρήσεις, οι φορείς κοινωνικής ασφάλισης, οι ΔΥΑ και οι φορολογικές αρχές. Σε πολλές περιπτώσεις, οι πολιτισμικές αντιλήψεις και συμπεριφορές πρέπει να αλλάξουν, γεγονός που, εξ ορισμού, απαιτεί συντονισμένες προσπάθειες για ορισμένο χρονικό διάστημα. Επιπλέον, απαιτείται βαθύτερη κατανόηση του ρόλου και της λειτουργίας νέων μορφών εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της εργασίας σε πλατφόρμα, δεδομένης της εμφάνισης και της αυξανόμενης σημασίας αυτών των μορφών απασχόλησης στα κράτη μέλη της ΕΕ.

Έχουν ληφθεί ορισμένα μέτρα για την ενίσχυση των επιθεωρήσεων εργασίας, τόσο σε ό,τι αφορά τον συνολικό αριθμό των επιθεωρητών όσο και για να εξασφαλιστεί ότι χρησιμοποιούν τους πόρους τους με έξυπνο και στοχευμένο τρόπο. Τα κράτη μέλη συχνά υιοθετούν τομεακές ή περιφερειακές προσεγγίσεις για τους τομείς που επηρεάζονται περισσότερο. Από τα αριθμητικά στοιχεία προκύπτει ότι τα μέτρα αυτά παρέχουν απτά αποτελέσματα.

Στην επισκόπηση της **συμμετοχής στην αγορά εργασίας** από την Επιτροπή Απασχόλησης εξετάστηκαν δύο διαφορετικές διαστάσεις: η συμμετοχή των ατόμων αυτή καθαυτή και η αύξηση του ωραρίου εργασίας των ατόμων. Σε ορισμένες περιπτώσεις διαπιστώθηκε επίσης μια περιφερειακή διάσταση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας. Η διαθεσιμότητα, η ποιότητα και η οικονομική προσιτότητα της παιδικής φροντίδας και της φροντίδας ηλικιωμένων μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας. Πολλά κράτη μέλη καταβάλλουν προσπάθειες για τη βελτίωση της παροχής φροντίδας και το ΕΚΤ έχει καθοριστικό ρόλο σε ορισμένες χώρες (αν και το γεγονός αυτό εγείρει ερωτήματα σχετικά με τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα). Θα μπορούσαν επίσης να αποβούν χρήσιμες οι ευέλικτες άδειες και ρυθμίσεις εργασίας.

Παράλληλα, ίσως αξίζει να εξεταστούν τα φορολογικά καθεστώτα, τα οποία μπορούν να επηρεάσουν τη συμμετοχή, ειδικότερα, των δεύτερων εργαζόμενων μελών της οικογένειας. Ομοίως, ο προσεκτικός σχεδιασμός των συστημάτων εισφορών μπορεί να βοηθήσει τα άτομα να εισέλθουν και να παραμείνουν στην αγορά εργασίας. Στο πλαίσιο αυτό, ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να εξελιχθεί η εργασία στο μέλλον συνιστά ιδιαίτερη πρόκληση σχετικά, που θα πρέπει να επανεξετάζεται διαρκώς. Ορισμένα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα για τη βελτίωση της διαφάνειας και της ευαισθητοποίησης για το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των δύο φύλων, και θα είναι ενδιαφέρον να διαπιστωθεί εάν θα αποφέρουν καρπούς.

Για τους εργαζόμενους μεγαλύτερης ηλικίας, οι προσπάθειες βελτίωσης της συμμετοχής προσανατολίζονται στον περιορισμό της πρόσβασης στην πρόωρη συνταξιοδότηση και στην εξασφάλιση της πρόσβασης σε κατάρτιση προσαρμοσμένη στην αγορά εργασίας. Για τη συμμετοχή των μειονεκτουσών ομάδων που αντιμετωπίζουν πολλαπλά εμπόδια στη συμμετοχή στην αγορά εργασίας απαιτείται πολυδιάστατη προσέγγιση που ενσωματώνει τις κοινωνικές υπηρεσίες και τις υπηρεσίες απασχόλησης. Οι ανώνυμες προσλήψεις αποτελούν ένα εργαλείο που μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση των παγιωμένων διακρίσεων στην αγορά εργασίας. Παρότι συχνά προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι πολλά ζητήματα που αφορούν τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας οφείλονται εν μέρει σε «πολιτισμικούς» παράγοντες, πρόσφατες επιτυχείς πρωτοβουλίες δείχνουν ότι είναι δυνατό να επιτευχθούν θετικά αποτελέσματα, ακόμα και αν απαιτείται χρόνος.

Στην επισκόπηση για τις **ενεργητικές πολιτικές της αγοράς εργασίας (ΕΠΑΕ) και τις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης (ΔΥΑ)** επισημάνθηκε ότι, παρόλο που οι καταστάσεις της αγοράς εργασίας βελτιώνονται σε ολόκληρη την ΕΕ, τα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν όλο και περισσότερες ελλείψεις δεξιοτήτων, ορισμένες δε ομάδες δεν ωφελούνται από τη βελτίωση. Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση των ΕΠΑΕ πρέπει να πραγματοποιηθούν εντός του ευρύτερου πλαισίου με τη συμπλήρωση και την αξιοποίηση των μέτρων εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και της κοινωνικής πολιτικής και των υπηρεσιών. Για την αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων είναι σημαντικό να υπάρχουν στοχευμένα μέτρα κατάρτισης και να έχουν αναπτυχθεί ορθοί τρόποι για τον προσδιορισμό των αναγκών της αγοράς εργασίας (οι κοινωνικοί εταίροι μπορούν να έχουν εδώ σημαντική συμβολή). Είναι αναγκαίο να υπάρχει τρόπος για τη μέτρηση της ποιότητας και των επιδόσεων των ιδρυμάτων κατάρτισης και για την παροχή σαφής πληροφόρησης σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Ο δεσμός μεταξύ ενεργοποίησης και παροχών έχει σημασία για τη δημόσια αποδοχή των εκάστοτε πολιτικών και ο τρόπος με τον οποίο καθορίζονται τα κριτήρια αναζήτησης εργασίας πρέπει να εξασφαλίζει ότι επιτυγχάνεται η επιδίωξη του δεσμού αυτού. Προκειμένου να διευρυνθούν οι ευκαιρίες απασχόλησης και να βελτιωθεί η ετοιμότητα ανάληψης εργασίας, πρέπει να συμπληρωθούν οι ΕΠΑΕ με την κατάλληλη παροχή συμβουλών και καθοδήγηση σχετικά με την εργασία. Σε γενικές γραμμές, οι ΕΠΑΕ θα πρέπει να υπόκεινται σε συνεχή παρακολούθηση, αξιολόγηση και επανεξέταση, ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητά τους. Όσον αφορά τις ΔΥΑ, έχουν θεσπισθεί πολλές μεταρρυθμίσεις για τη βελτίωση της ικανότητας και της απήχησης των ΔΥΑ, μολονότι ορισμένες εξ αυτών έχουν υποστεί σημαντικές καθυστερήσεις. Η παρακολούθηση της εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων θα έχει μεγάλη σπουδαιότητα προκειμένου να καθορίζεται αν επιτυγχάνουν ή όχι τους δεδηλωμένους στόχους τους.

Στην επισκόπηση για την **εκπαίδευση, τις δεξιότητες, την ΕΕΚ και την εκπαίδευση ενηλίκων**, πολλές από τις ΣΑΧ που εξετάστηκαν αφορούσαν ολοκληρωμένη μεταρρύθμιση της εκπαίδευσης. Δόθηκε έμφαση στις ψηφιακές δεξιότητες, συχνά στο πλαίσιο ευρύτερης στρατηγικής της κυβέρνησης. Δόθηκε επίσης έμφαση στην ανάγκη βελτίωσης των εγγραφών στις θετικές επιστήμες, την τεχνολογία, την μηχανική και τα μαθηματικά (STEM). Κατά την εξέταση μέτρων για τη βελτίωση της ελκυστικότητας του επαγγέλματος των εκπαιδευτικών, η αμοιβή δεν αποτελεί παρά ένα μόνο (μολονότι σπουδαίο) μέρος του συνόλου. Προσοχή πρέπει να δοθεί στην κινητικότητα, την κατάρτιση και τη μείωση των διοικητικών επιβαρύνσεων.

Όσον αφορά την αποφυγή των αποκλεισμών από τα εκπαιδευτικά συστήματα, τα κράτη μέλη ακολουθούν διαφορετικές προσεγγίσεις. Ορισμένα δίδουν έμφαση στην εκμάθηση γλωσσών, άλλα στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, και άλλα στη διασφάλιση της ποιότητας σε όλα τα επίπεδα. Δεδομένου ότι ορισμένα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν παρόμοιες προκλήσεις, θα είναι σημαντικό να διαπιστωθεί ποιες προσεγγίσεις φαίνεται να παρέχουν τα καλύτερα αποτελέσματα. Η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου αποτελεί πρόβλημα σε ορισμένες χώρες. Η ικανότητα και η αποτελεσματικότητα των συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης έχουν σημασία, αλλά άκρως σημαντικό επίσης είναι να καθορισθούν οι παρεμβάσεις που θα έπονται της προειδοποίησης. Ο καλύτερος τρόπος συμμετοχής των οικογενειών στις συγκεκριμένες παρεμβάσεις μπορεί επίσης να αποτελέσει ζήτημα προς εξέταση. Η αποφυγή των αποκλεισμών μπορεί επίσης να εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από τις δεξιότητες των εκπαιδευτικών και την ικανότητά τους να εργάζονται με μειονότητες και ανθρώπους προερχόμενους από μειονεκτικά περιβάλλοντα.

Όσον αφορά την ΕΕΚ, καταβλήθηκαν ουσιαστικές μεταρρυθμιστικές προσπάθειες σε πολλά κράτη μέλη για την ενίσχυση της σημασίας της. Για τον σκοπό αυτόν χρησιμοποιήθηκε συχνά χρηματοδότηση της ΕΕ, γεγονός που προφανώς δεν αποτελεί πρόβλημα αυτό καθαυτό, θέτει εντούτοις το ζήτημα εξασφάλισης της βιωσιμότητας των έργων. Ωστόσο, πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για να βελτιωθεί η ελκυστικότητα της ΕΕΚ και των προγραμμάτων μαθητείας, καθώς η χρήση τους είναι συχνά μικρή. Θα πρέπει δε να επεκταθούν οι ευκαιρίες μαθητείας και σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων έχει συχνά καίρια σημασία για την επιτυχία των μεταρρυθμίσεων στον τομέα της ΕΕΚ. Δοκιμάζονται καινοτόμες προσεγγίσεις με στόχο να βελτιωθεί η προσφορά και αξιοποίηση της εκπαίδευσης ενηλίκων, όπως λόγου χάριν οι ατομικοί λογαριασμοί κατάρτισης. Επιπλέον των εθνικών στρατηγικών, τα τοπικά έργα έχουν συχνά σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση συγκεκριμένων γεωγραφικών κενών κάλυψης.

Στην επισκόπηση για τους **μισθούς, την ανταγωνιστικότητα και τη φορολόγηση της εργασίας** σημειώνεται ότι η υποκείμενη αύξηση των μισθών εξακολουθεί να είναι βραδύτερη από το αναμενόμενο βάσει της ιστορικής σχέσης μεταξύ αύξησης των μισθών και ανεργίας. Οι βασικοί παράγοντες της μικρής αύξησης των μισθών φαίνεται να είναι ο χαμηλός πληθωρισμός και η μικρή αύξηση της παραγωγικότητας. Όμως και άλλοι παράγοντες μπορεί να έχουν κάπως συμβάλει, όπως η κινητικότητα εντός της ΕΕ και η αύξηση της μερικής απασχόλησης. Ένα ενδιαφέρον ζήτημα που εμφανίζεται σε ορισμένα κράτη μέλη είναι το φαινόμενο να ζητείται να περιλαμβάνονται περισσότερα μη οικονομικά οφέλη στις συλλογικές διαπραγματεύσεις και, αντιστρόφως ανάλογα, να υπάρχει μικρότερη ζήτηση για αύξηση των μισθών. Όλα αυτά τα πεδία μπορούν να έχουν όφελος από τη διενέργεια επιπλέον ανάλυσης.

Μεταξύ των μέτρων πολιτικής για την αντιμετώπιση της μικρής αύξησης των μισθών περιλαμβάνονται οι πολιτικές για κατώτατο μισθό, το ισχυρότερο πλαίσιο συλλογικών διαπραγματεύσεων, η φορολόγηση και οι μισθοί του δημοσίου. Τα έμμεσα μέτρα που μπορούν να επηρεάσουν την αύξηση των μισθών καλύπτουν πολιτικές που, στο πνεύμα του κοινωνικού πλώρα, επεκτείνουν τα δικαιώματα και τη φωνή των εργαζομένων στις συλλογικές διαπραγματεύσεις (π.χ. πρόσβαση στην κοινωνική ασφάλιση, δυνατότητα μεταφοράς των δικαιωμάτων, γεωγραφική και επαγγελματική κινητικότητα των εργαζομένων) ή πολιτικές που μειώνουν τον διττό χαρακτήρα της αγοράς εργασίας. Ενώ ο ρόλος των κρατών μελών αφορά συχνά μόνο τη διασφάλιση του νομικού πλαισίου εντός του οποίου γίνονται οι συλλογικές διαπραγματεύσεις, ενδέχεται να είναι ενδιαφέρον να εξετασθεί το ενδεχόμενο λήψης επιπρόσθετων μέτρων, τα οποία θα ενθάρρυναν τους κοινωνικούς εταίρους να αυξήσουν την ικανότητά τους και την κάλυψη των συλλογικών συμβάσεων ή να συνάψουν περισσότερες συλλογικές συμβάσεις για τους τομείς ή τους εργαζομένους που δεν καλύπτονται επί του παρόντος. Τα ενεργητικά μέτρα πολιτικής για την αγορά εργασίας (ΕΠΑΕ) εξακολουθούν να παρέχουν δυνατότητες ώστε να καθίστανται οι αγορές εργασίας πιο προσαρμοσμένες, να αυξάνεται η απασχολησιμότητα, να βελτιώνεται η επαγγελματική κινητικότητα και να διευρύνονται οι ευκαιρίες απασχόλησης για όσους ζητούν εργασία και όσους βρίσκονται εκτός εργατικού δυναμικού. Όταν αυξάνονται οι μισθοί, χρειάζεται συχνά να λαμβάνεται υπόψη το ζήτημα της αγοραστικής δύναμης, καθώς είναι δυνατόν να εξακολουθεί να μειώνεται (π.χ. λόγω του κόστους στέγασης). Ορισμένα κράτη μέλη εξετάζουν άλλα μέτρα με αντίκτυπο στους μισθούς, επί παραδείγματι μέτρα που ενισχύουν εμμέσως την παραγωγικότητα και την οικονομική μεγέθυνση μέσω της τόνωσης της έρευνας και της ανάπτυξης και μέσω επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο (εκπαίδευση, δεξιότητες και διά βίου μάθηση).

B. Μηνύματα από τις πολυμερείς επισκοπήσεις της εφαρμογής που εκπόνησε η Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας

Τον Μάρτιο του 2019, η ΕΚΠ εξέτασε την εφαρμογή 38 συστάσεων στους τομείς που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά της: i. κοινωνική προστασία και κοινωνική ένταξη, ii. συντάξεις, iii. ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και iv. μακροχρόνια περίθαλψη. Τα θέματα που σχετίζονται με την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη εξετάστηκαν από κοινού με αντιπροσώπους της Ομάδας «Δημόσια Υγεία» του Συμβουλίου σε επίπεδο ανώτερων υπαλλήλων. Οι επισκοπήσεις διοργανώθηκαν θεματικά, γεγονός που επέτρεψε να συναχθούν οριζόντια συμπεράσματα στο πλαίσιο κάθε θεματικού τομέα.

Μεταρρυθμίσεις στον τομέα της κοινωνικής ένταξης και της κοινωνικής προστασίας

Η συνεχιζόμενη μεγέθυνση της ευρωπαϊκής οικονομίας κατά τα τελευταία έτη είχε ως αποτέλεσμα τη βελτίωση των συνθηκών στην αγορά εργασίας και την αύξηση του εισοδήματος των νοικοκυριών. Αυτό οδήγησε σε μείωση του αριθμού των ανθρώπων που ζουν επαπειλούμενοι από τη φτώχεια ή τον κοινωνικό αποκλεισμό σε επίπεδα χαμηλότερα από τα προ κρίσης ισχύοντα⁶. Ωστόσο, παρά τις θετικές αυτές εξελίξεις, η ανάκαμψη παραμένει προβληματική όσον αφορά τη μαζικότητά της, με επίμονες μεγάλες ανισότητες και κίνδυνο παραγκωνισμού όσων βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση. Για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων ουσιαστική σημασία εξακολουθούν να έχουν τα άρτια σχεδιασμένα συστήματα κοινωνικής προστασίας, τα οποία επενδύουν στην ενεργό συμμετοχή στην κοινωνία και την οικονομία και τα οποία εξασφαλίζουν προστασία από τους κινδύνους καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής.

Στο πλαίσιο των πολυμερών επισκοπήσεων της εφαρμογής του 2019, η ΕΚΠ εξέτασε την πρόοδο που σημειώθηκε όσον αφορά τις ένδεκα συστάσεις στους τομείς της κοινωνικής προστασίας και της κοινωνικής ένταξης. Όπως και στα προηγούμενα έτη, οι περισσότερες ανά χώρα συστάσεις στον συγκεκριμένο θεματικό τομέα εξακολουθούν να επικεντρώνονται σε μεγάλο βαθμό στην ενεργητική ένταξη, ιδίως όσον αφορά τη βελτίωση της κάλυψης και της επάρκειας των κοινωνικών παροχών και τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων και της πολυσχιδίας των καθεστώτων στήριξης του εισοδήματος. Στο πλαίσιο περαιτέρω συστάσεων που διατυπώθηκαν προς τα κράτη μέλη ζητήθηκε να αντιμετωπισθούν τα κενά κοινωνικής προστασίας για τους ανθρώπους που εργάζονται με μη τυποποιημένες συμβάσεις· να βελτιωθούν ο σχεδιασμός των συστημάτων φορολογίας-παροχών αλλά και η σύνθεση των κοινωνικών δαπανών· και επίσης να παρέχονται υπηρεσίες υψηλής ποιότητας (παιδική μέριμνα και στέγαση).

Οι πολυμερείς επισκοπήσεις της ΕΚΠ έδειξαν ότι τα κράτη μέλη εξακολουθούν να καταβάλλουν προσπάθειες για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που αναφέρθηκαν, αλλά η εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων φαίνεται να έχει επιβραδυνθεί. Ειδικότερα, η επιτροπή έκρινε ότι, κατά τη διάρκεια του παρελθόντος έτους, η πρόοδος ήταν περιορισμένη σε σχεδόν τα δύο τρίτα των εξετασθέντων κρατών μελών. Συγκριτικά, τα συμπεράσματα του προηγούμενου έτους είχαν δείξει περιορισμένη πρόοδο σε περίπου το ένα τρίτο των συστάσεων ανά χώρα (ΣΑΧ) που εξετάσθηκε, ενώ οι υπόλοιπες επέδειξαν μερική ή ουσιαστική πρόοδο. Σε ορισμένα κράτη μέλη καθυστέρησε η εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων λόγω της ανάγκης να επιτευχθεί ο μεσοπρόθεσμος δημοσιονομικός στόχος και να εκπληρωθούν οι απαιτήσεις συμμόρφωσης προς τις διατάξεις του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

⁶ Το 22,4% του πληθυσμού της ΕΕ το 2017

Υπό το φως των επιδόσεων αυτών και της αβεβαιότητας γύρω από τις μελλοντικές οικονομικές προοπτικές, η ΕΚΠ τονίζει ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να ανανεώσουν και να επιταχύνουν επειγόντως τις προσπάθειές τους για μεταρρύθμιση. Η κοινωνική ένταξη, οι επενδύσεις και η προστασία, σύμφωνα με τις οικείες αρχές που εκτίθενται στον Ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και έχουν ως έμπνευση την προσέγγιση της ενεργητικής ένταξης, θα πρέπει να εξακολουθήσουν να αποτελούν καθοδηγητικούς στόχους για τις μεταρρυθμίσεις των κρατών μελών.

Μεταρρυθμίσεις στον τομέα των συντάξεων

Οι συντάξεις, δεδομένου ότι επιβαρύνουν τον προϋπολογισμό και έχουν μεγάλη κοινωνική σημασία, υπήρξαν ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία των θεματολογίων μεταρρύθμισης των κρατών μελών από την απαρχή της λειτουργίας του Ευρωπαϊκού εξαμήνου. Την προηγούμενη δεκαετία οι μεταρρυθμίσεις στον συνταξιοδοτικό τομέα εστίασαν στην προσαρμογή των συνταξιοδοτικών συστημάτων στις δημογραφικές μεταβολές και στη διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος. Παρότι πρόσφατα εμφανίστηκαν στο προσκήνιο θέματα επάρκειας, οι ΣΑΧ 2018 εξακολούθησαν να εστιάζουν έντονα στις συνταξιοδοτικές μεταρρυθμίσεις που αφορούν τη βιωσιμότητα.

Η ΕΚΠ επανεξέτασε την εφαρμογή δεκατριών συστάσεων στον συνταξιοδοτικό τομέα, οι περισσότερες εκ των οποίων κάλυπταν πολλαπλές πτυχές των συνταξιοδοτικών συστημάτων. Εννέα συστάσεις έδιναν έμφαση στη βιωσιμότητα των συντάξεων και πέντε στην επάρκεια ή τη δικαιοσύνη τους. Τρία κράτη μέλη παροτρύνθηκαν να ενοποιήσουν τους κανόνες τους για τις διαφορετικές πληθυσμιακές ομάδες· σε περαιτέρω συστάσεις τονίστηκε η επιμήκυνση του εργασιακού βίου και η παροχή συμπληρωματικών συντάξεων.

Όπως διαπιστώθηκε από τις πολυμερείς επισκοπήσεις της υλοποίησης των ΣΑΧ για το 2018, ορισμένες χώρες εισήγαγαν ήδη και συνεχίζουν να εφαρμόζουν μέτρα προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις βιωσιμότητας των συνταξιοδοτικών τους συστημάτων. Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν μεγαλύτερες ηλικίες συνταξιοδότησης, αυστηρότερα κριτήρια επιλεξιμότητας και όρια στις δυνατότητες πρόωρης συνταξιοδότησης. Ορισμένα κράτη μέλη έλαβαν μέτρα σχετικά με την επανεξέταση των μηχανισμών υπολογισμού των συντάξεων ή τη διεύρυνση του κινήτρου για αναβολή της συνταξιοδότησης. Άλλες χώρες ανέφεραν μέτρα για βελτίωση της επάρκειας των συντάξεων, συμπεριλαμβανομένων αυξήσεων των ελάχιστων συντάξεων, έκτακτων πληρωμών για τις χαμηλότερες συντάξεις και τιμαριθμικής αναπροσαρμογής. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν αναλάβει σημαντικές μεταρρυθμίσεις των συνταξιοδοτικών τους συστημάτων, οι οποίες αναμένεται να αποφέρουν αποτελέσματα τα επόμενα έτη.

Η αξιολόγηση που πραγματοποίησε η ΕΚΠ έδειξε ότι το ήμισυ περίπου των κρατών μελών που εξετάστηκαν σημείωσαν κάποια ή σημαντική πρόοδο, ενώ κατά την αξιολόγηση του περασμένου έτους μόνον ένα τρίτο των κρατών μελών είχε σημειώσει πρόοδο. Ωστόσο, δύο κράτη μέλη δεν σημείωσαν φέτος πρόοδο στην εκπλήρωση των απαιτήσεων των συστάσεων που τα αφορούσαν.

Εν όψει της αξιολόγησης αυτής, η ΕΚΠ εκτιμά ότι, για να αντιμετωπισθούν οι αυξανόμενες δημογραφικές προκλήσεις στις γηράσκουσες κοινωνίες μας, απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες σε ορισμένα κράτη μέλη, ενώ παράλληλα τα κράτη μέλη που έχουν ήδη εγκρίνει μεταρρυθμίσεις οφείλουν να τις εφαρμόσουν με πειθαρχία και να αποφύγουν οπισθοδρομήσεις. Οι ανησυχίες όσον αφορά την επάρκεια θα πρέπει να έχουν σημαντικότερη θέση στα θεματολόγια μεταρρυθμίσεων των κρατών μελών. Καθώς αυξάνεται το προσδόκιμο ζωής, η παράταση του επαγγελματικού βίου θα είναι άκρως απαραίτητη προκειμένου οι άνδρες και οι γυναίκες να έχουν επαρκείς συντάξεις. Τα θεματολόγια μεταρρυθμίσεων των κρατών μελών θα πρέπει να περιλαμβάνουν μέτρα για πλέον μακροχρόνια επαγγελματική δραστηριότητα, μεταγενέστερη απόσυρση από την αγορά εργασίας, καθώς και ίσους όρους για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων.

Μεταρρυθμίσεις στον τομέα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης

Τα καθολικά και βιώσιμα συστήματα ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης με εγγυημένη πρόσβαση σε έγκαιρη, ποιοτική και οικονομικά προσιτή ιατροφαρμακευτική περίθαλψη αποτελούν βασικότατο στοιχείο του Ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου. Παρότι τα συστήματα ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης ποικίλλουν ανά την ΕΕ, πολλές προκλήσεις είναι κοινές. Η γήρανση του πληθυσμού, η αύξηση του κόστους των καινοτόμων τεχνολογιών και φαρμάκων, οι ελλείψεις ή η ανισοκατανομή των επαγγελματιών στον τομέα της υγείας αποτελούν παράγοντες που ασκούν πίεση στα συστήματα ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης των κρατών μελών.

Το Εξάμηνο του 2018, δώδεκα κράτη μέλη έλαβαν ΣΑΧ στον τομέα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Συνολικά, επτά κράτη μέλη έλαβαν συστάσεις να βελτιώσουν τη δημοσιονομική βιωσιμότητα και την οικονομική αποδοτικότητα των συστημάτων τους. Δύο από τα εν λόγω κράτη μέλη αντιμετωπίζουν εξάλλου κοινές προκλήσεις προσβασιμότητας με τις υπόλοιπες εξετασθείσες χώρες.

Οι πολυμερείς επισκοπήσεις, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν από κοινού με εκπροσώπους της ομάδας υψηλού επιπέδου του Συμβουλίου «Δημόσια υγεία» (WPPHSL), έδειξαν ότι όλα τα εξετασθέντα κράτη μέλη μεταρρυθμίζουν, σε διαφορετικό βαθμό, τα συστήματα υγείας τους για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που έχουν εντοπιστεί. Οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες κυμαίνονται από συνολικές δέσμες μέτρων μεταρρύθμισης (που απαιτούν μακροπρόθεσμες προσεγγίσεις για την έγκριση και την εφαρμογή τους και ενδέχεται συνεπώς να έχουν καθυστερήσεις) έως βραχυπρόθεσμα μέτρα (τα οποία ωστόσο δεν αντιμετωπίζουν πάντοτε τα βαθύτερα προβλήματα). Οι μεταρρυθμίσεις περιλαμβάνουν μέτρα για την ενισχυμένη παροχή πρωτοβάθμιας και ολοκληρωμένης φροντίδας υγείας και αφαιρούν ορισμένες υπηρεσίες από τον τομέα της ενδονοσοκομειακής περίθαλψης, βελτιωμένες και ολοκληρωμένες οδοί περίθαλψης για ασθενείς με χρόνιες παθήσεις, ενισχυμένα προγράμματα προσυμπτωματικού ελέγχου, κίνητρα για ασθενείς, ιατρούς και φαρμακοποιούς προκειμένου να περιοριστούν οι φαρμακευτικές δαπάνες, μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης των πλέον ευάλωτων ατόμων, π.χ. σε ορισμένα φάρμακα και θεραπείες, προσπάθειες για την προαγωγή υγιεινότερων τρόπων ζωής (μεταξύ άλλων για τον νεότερο πληθυσμό), καθώς και μέτρα για την αντιμετώπιση της έλλειψης προσωπικού, των χαμηλών μισθών και της άνισης γεωγραφικής κατανομής του υγειονομικού προσωπικού σε ορισμένα κράτη μέλη.

Παρά τις προσπάθειες των κρατών μελών, η πρόοδος στη μεταρρύθμιση των υγειονομικών συστημάτων από τον Ιούνιο 2018 φαίνεται ότι έχει επιβραδυνθεί. Η επισκόπηση της ΕΚΠ έδειξε φέτος ότι το ήμισυ περίπου των χωρών που εξετάστηκαν σημείωσαν κάποια ή σημαντική πρόοδο στην αντιμετώπιση των προκλήσεων που είχαν προσδιορισθεί, ενώ το άλλο ήμισυ σημείωσε περιορισμένη πρόοδο. Αντίθετα, η ευρεία πλειονότητα των κρατών μελών που εξετάστηκαν πέρυσι σημείωσαν κάποια ή σημαντική πρόοδο. Η επιτροπή τονίζει ότι είναι αναγκαίο να συνεχισθούν, να επιταχυνθούν και να εμβαθυνθούν οι μεταρρυθμίσεις που άρχισαν, ειδικότερα βελτιώνοντας την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα των υγειονομικών συστημάτων. Απαιτούνται προληπτικά μέτρα για να ενισχυθεί η βιωσιμότητα χωρίς να επηρεασθεί η ποιότητα των υπηρεσιών και η πρόσβαση σε αυτές. Απαιτούνται εξάλλου περισσότερες προσπάθειες για την ενσωμάτωση των διαφορετικών υγειονομικών υπηρεσιών και καλύτερος συντονισμός μεταξύ των υγειονομικών και των κοινωνικών υπηρεσιών.

Μεταρρυθμίσεις στον τομέα της μακροχρόνιας περίθαλψης

Τρία κράτη μέλη έλαβαν ΣΑΧ για θέματα που αφορούσαν τη μακροχρόνια περίθαλψη το 2018, οι οποίες εστίαζαν στην οικονομική αποδοτικότητα, αλλά και στην αντιμετώπιση του κατακερματισμού και της διακυβέρνησης των υπηρεσιών. Στα αναφερθέντα μέτρα περιλαμβάνονται η δοκιμή νέων λύσεων για την ολοκληρωμένη παροχή μακροχρόνιας περίθαλψης, για τον εξορθολογισμό της φροντίδας για τους πάσχοντες από χρόνιες ασθένειες, καθώς και για τη δημιουργία ενοποιημένων μηχανισμών για την αξιολόγηση των αναγκών των ασθενών.

Εξακολουθούν να υφίστανται ανησυχίες σχετικά με την παροχή επίσημων υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης που να καλύπτουν τις αυξανόμενες ανάγκες του γηράσκοντος πληθυσμού στην Ευρώπη. Λόγω της πίεσης που αντιμετωπίζουν τα συστήματα μακροχρόνιας περίθαλψης όσον αφορά τη βιωσιμότητα και τη λειτουργία τους, η ΕΚΠ διαπιστώνει ότι απαιτείται μια ολοένα προορατικότερη προσέγγιση στις πολιτικές, στο πλαίσιο της οποίας θα επιδιώκεται ταυτόχρονα η ενίσχυση της πρόληψης και η δημιουργία αποτελεσματικής, οικονομικά αποδοτικής παροχής φροντίδας, χωρίς να επηρεάζεται αρνητικά η ποιότητα και η προσβασιμότητά της, καθώς και η αυτόνομη διαβίωση.
